

El país de les bombes

Imatge d'un atemptat en un bloc d'apartaments al suburbi de Peixatniki, al sud-est de Moscou el passat 9 de setembre. Aquest acte terrorista va produir 13 morts i 58 ferits, i a més va deixar 140 persones sense casa.

La recent onada d'atemptats amb bombes ha trasbalsat Rússia de cap a cap. Aquest reportatge de la revista alemanya 'Der Spiegel' dibuixa un panorama desolador per a aquest país amb la guerra al Caucas com teló de fons i unes eleccions presidencials properes.

Moscou no havia tomat a veure aquestes imatges d'ençà de la tardor del 1941, quan l'aviació alemanya atacava la capital de Rússia. Les víctimes són rescatades de les runes de les cases, s'exposen els cadàvers de les criatures petites, i els dirigents polítics i els generals criden a la lluita contra l'enemic. El centre del poder rus —tot just en boca de tothom a causa de l'escàndol financer i de les acusacions de corrupció contra el clan Ieltsin— es presenta com una ciutat convertida en front de guerra. A Moscou i en pocs dies, van morir dues-centes deu persones a conseqüència de la voladura de dos grans blocs de cases a la nit, mentre els veïns dormien. "A nosaltres, el poble de Rússia, ens ha declarat la guerra el terrorisme", constatava el presi-

dent de la nació, el controvertit Borís Ieltsin. "Molts ja havien intentat sotmetre Rússia", hi afegia Vladimir Putín, el primer ministre recentment nomenat, però els terroristes, aquests "animals rabiosos", com els va definir una vegada, "no ho aconseguirien". Com a enemic, Putín ha assenyalat la república rebel de Txetxènia, al Caucas, que ara per ara no ha aconseguit que Moscou es doblegue davant d'un atac sanguinari. Segons Putín, Txetxènia és com un "gran camp de terroristes". El cap del govern, i a més cap dels serveis secrets en excedència, va anunciar una "liquidació de les bases dels terroristes" i una "regulació político-militar" en aquesta república del Caucas. Amb aquest populisme barat, que pot resultar car a Rússia, Putín va aixecar aplaudi-

ments unànimes a la Duma, com si ja no hi hagués partits i tots fossin només russos. Tot i això la setmana passada, l'aviació va iniciar els bombardejos a Txetxènia, encara que, de moment, tenen molt poca consistència les proves que siguin els txetxens els autors dels atemptats dels quals parla Putín davant dels diputats.

Mesures policiaques. "N'hem identificat els autors", afirmava el vice-president de la policia moscovita, Veldiaiev. Fins al divendres 3 de setembre, però, a Moscou només havien detingut dos txetxens sospitosos, a qui van trobar quatre barrils d'explosius i setanta metres de cable. Tot i això, uns dies després d'aquest èxit policíac va desaparèixer de la capital russa un testimoni que acabava de denun-

ciar que dos escamots, cadascun de trenta persones d'aspecte eslau però sota comandament txetxè, havien rebut cinquanta mil dòlars per cada atemptat. En la cacera dels terroristes, muntada a gran escala, els serveis de seguretat de l'estat rus han demostrat més efectisme que no pas efectivitat al que s'ha anomenat "acció terbolí" que penina el país per tal de contrarrestar el malson de la població. La policia va escorcollar gairebé totes les trenta mil cases de lloguer de Moscou, demanant als llogaters el permís de residència, van inspeccionar els soterranis i les runes, i van apostar agents amb gossos a les fàbriques i als ponts. A més, unitats de cent homes fan encara batudes pels mercats moscovites tot demostrant que l'estat de crisi no es pot pas negar. A Vladivostok s'ha anul·lat la llibertat de reunió i aconsellen no sortir de casa després de les deu de la nit. Entre els visitants de la capital russa —tres milions cada dia— dins els metros i els cotxes, la policia controla especialment els viatgers de fesomia meridional caucàsica, els anomenats en lleguatge popular: "culs negres". Segons un enginyer rus de l'aeroport de Vnukovo, "l'atmosfera anticaucaucàsica és tan forta que qualsevol que ofereixi dubtes respecte a la imatge oficial de l'enemic és titllat d'agent txetxè". La histèria s'apodera dels habitants de la capital i el diari *Vetxernàia Moskva* ha publicat eslògans com en els temps de Stalin: "En l'actual situació, les sospites infundades no estan fora de lloc". En un barri de rodalia, tres veïns amb garrots van assaltar fa uns dies un pis del seu edifici perquè sospitaven que l'ocupava un txetxè. Hi ha mares que, a les cinc de la matinada, carretegen els fills pels voltants perquè en aquesta hora temen nous atacs a les cases. Però fins i tot els possibles rastres que porten a acusar gent txetxena no revelen pas la identitat dels qui realment han impulsat i treuen profit de l'onada de terror. Perquè la màfia de Moscou, amb incomptables antecedents penals per extorsions, falsificació de passaports i amb una especial tendència a l'a-

En la cacera dels terroristes els serveis de seguretat russos han mostrat més efectisme que no pas efectivitat.

narquisme violent, és un àmbit temible per als serveis secrets de procedència diversa.

Ambient antitxetxè. A mitjan juliol, la policia de Moscou va detenir el ministre de l'Interior de Txetxènia, Turpal-Alí Atgeriev, i el van interrogar tot un dia. Atgeriev, que té trenta anys i és home de tota confiança del president txetxè Aslan Maixadov, es va acomiadar amb l'oracle següent: "el caos continuarà". Un altre txetxè, Xamil Bassaiev, nomenat el passat 29 de setembre cap d'una part de l'exèrcit del seu país i conegut mundialment perquè pel mes d'agost va ocupar amb els seus homes diversos poblets fronterers al Dagestan rus, va matisar a inicis de

setembre en el *Berliner Zeitung* que aviat hi hauria "explosions i bombes". Encara més clar va ser Khattab, company de Bassaiev: "Si els russos maten les nostres dones i fills, nosaltres liquidarem dones i nens russos". Khattab, un guerriller islamista barbut i vestit a tall de Che Guevara, ara assegura que no "ha pensat mai a matar amb bombes i granades uns ciutadans que dormen". Bassaiev ha demostrat almenys en dues ocasions que no té miraments amb els civils russos. El 1991 va segrestar un avió de passatgers d'Aeroflot a Mineralnie Vody i obligà el pilot a dur-lo fins a Turquia. El 1995, amb cinquanta homes, va agafar a l'hospital de Budionnovsk mil cent persones d'hostatges, entre les quals hi havia dones prenyades i infants amb un resultat de cent cinquanta morts. Però el president de Txetxènia, Maixadov, diu que no n'hi ha per tant, que Bassaiev —actualment, vice-cabdill de l'exèrcit i cap del govern txetxè— només és un "ciudadà normal" a qui no li pot "prohibir ningú participar en qualsevol conflicte".

El teatre geopolític caucàsic. Ja fa temps que el Caucas és escenari d'alguna cosa més que un parell d'aventures armades que es frustraven de seguida, com les del Che Guevara a Bolívia el 1967.

Diversos oficials de policia custodien a Moscou un grup de ciutadans russos, la majoria d'origen caucasià per escorcollar-los. Després dels atemptats ocorreguts a Rússia durant l'estiu, les forces de seguretat han iniciat una persecució dels ciutadans sospitosos procedents d'aquestes repúbliques.

El president de la Federació Russa, Borís Ieltsin, parla amb el seu primer ministre, Vladimir Putin, situat a la dreta, sobre l'onada d'atemptats que pateix Rússia. Després de la reunió del passat 7 de setembre, Ieltsin va declarar que es prendrien "les mesures adequades" per aturar el terrorisme islàmic i la crisi al Daguestan.

ARXIU / EFE

Els estratègics polítics dels islamistes caucasiàns ja miren de trobar aliats russos contra el Kremlin, precisament entre els nacionalistes russos i els nacionalcomunistes. L'autodenominada "República Islàmica del Daguestan" crida els "patriotes de Rússia" a no deixar-se arrossegar a una aventura bèl·lica contra els musulmans del Caucas, sinó a fer front comú contra els "oligarques, 'demòcrates' i d'altres favorits d'Occident". Segons els islamistes, l'enemic comú és "el capital sionista" —al·ludint especialment al multimilionari rus nacionalitzat israelià Borís Beresovski— "i el seu fidel servent Borís Ieltsin". A Moscou, el Comitè Islàmic de Rússia, aliat dels rebels caucasiàns, crida a la "lluita contra la dictadura del clan Beresovski" i ja ha tancat un pacte amb el Moviment en Suport de l'Exèrcit, un partit nacionalpatriòtic al capdavant del qual hi ha Víktor Iliukhin, ideòleg dels diputats comunistes i president de la Comissió de Seguretat de la Duma. La pregunta que es fan molts analistes polítics russos és si s'està creant un front fonamentalista entre les forces nacionals russes, els comunistes i els islamistes que anés contra els plans de Ieltsin i Beresovski. Una nova guerra a Caucàsia aconseguiria a curt termini que es deixessin de banda les acusacions de corrupció contra Ieltsin i el seu entorn. Així el vell president podria declarar l'estat d'excepció, que li

donaria la possibilitat de suspendre les eleccions parlamentàries a la Duma del proper desembre i probablement també les presidencials de l'any que ve.

La trama suïssa. Un comandant que va servir molts anys al departament antiterrorista del KGB considera que "ara és extremadament difícil imposar l'estat de crisi". Per poder controlar tot el país, mantenir el toc de queda, censurar els mitjans i reprimir qualsevol oposició cal efectuar "un desplegament de forces gegantí", i molts defensors de l'estat no tindrien cap interès a "fer de guàrdia personal dels oligarques o polítics corruptes". Potser hi ha algú que encara sabia com salvar la camarilla del Kremlin i salvar-se ell mateix: Beresovski. És un oligarca que gaudeix de la doble nacionalitat (a més de la russa, la israeliana) i del doble joc; també manté bones relacions amb els homes de negocis i polítics txetxens. Els crítics el creuen capaç de poder contribuir, segons que calgui, a agreujar o a distendre les relacions russo-txetxenes. Actualment s'han estancat les investigacions de la justícia russa contra Beresovski, al qual acusen d'haver col·laborat a transferir a comptes corrents suïssos dos-cents cinquanta milions de dòlars dels productes de les vendes de tiquets d'Aeroflot. El fiscal rus Nikolai Volkov va començar a investigar aquesta trama a Suïssa

i va constituir fa unes setmanes fins i tot una comissió investigadora que es desplaçà a la confederació helvètica per esbrinar els negocis de Beresovski, però va tornar a Moscou amb les mans buides. Emparant-se en el secret professional, els advocats de les dues entitats suïsses afectades han pogut evitar que els documents passessin a mans dels investigadors russos. Ara haurà de decidir el Tribunal Federal de Suïssa sobre els resultats de les recerques en curs, i fins aleshores poden passar molts mesos. Mentrestant, Beresovski pot sentir-se relativament segur. Els serveis secrets moscovites proporcionen contínuament a la premsa russa les presumptes converses que Beresovski manté, per exemple amb txetxens. Però l'empresari, com si s'alegrés de les voladures recents d'edificis per poder sotmetre la resta d'autoritats russes al poder oligàrquic, va acusar el dia 30 de setembre els serveis secrets russos de "trair els interessos de Rússia". Aquest multimilionari sap que tothom anhela una mà ferma i un home fort, el qual ell protegiria i controlaria de bon grat, com a padrí. De manera que ara dóna suport al governador de Krasnoiarsk, el general Alexandr Lébed, de quaranta-nou anys, que es considera ell mateix un potencial salvador del país (vegeu entrevista a les pàgines 63 i 64). Ieltsin, esgotat tant físicament com políticament, podria nomenar Lébed primer ministre i jubilar-se abans d'hora, amb la qual cosa el general seria president en funcions. Lébed tindria aleshores l'oportunitat de recompensar aquest noble pas del "tsar" amb una amnistia per a casos de corrupció, que asseguraria al clan Ieltsin una retirada honrosa, camuflada com a acte de reconciliació nacional.

Després, el nou règim podria oferir al poble la pau amb els txetxens com a regal de tornaboda. Maixadov ja anuncia que està "disposat en tot moment" a mantenir converses amb Lébed.

Uwe Klussmann
Der Spiegel-EL TEMPS
 Traducció: Carme Gala